

RĂSPUNDEREA JURIDICĂ ÎN RAPORTURILE DE MUNCĂ

Copyright © 2026 Editura ROSETTI

RĂSPUNDEREA JURIDICĂ ÎN RAPORTURILE DE MUNCĂ

Toate drepturile asupra prezentei ediții sunt rezervate Editurii ROSETTI.

Drepturile de distribuție aparțin în exclusivitate Editurii ROSETTI.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ȚICLEA, ALEXANDRU

Răspunderea juridică în raporturile de muncă : răspunderea
contravențională, răspunderea penală : note, comentarii, doctrină,
jurisprudență / Alexandru Țiclea. - București : Rosetti International, 2026

ISBN 978-606-025-201-6

34

Redactor: Marian Florescu

Tehnoredactor: Carmen Dumitrescu

Editura ROSETTI

București, Str. Ion Brezoianu nr. 9, ap. 6, sector 5

cod poștal: 050022

tel.: +04 021 314 77 81

e-mail: distributie@editurarosetti.ro

www.editurarosetti.ro

Alexandru Țiclea

RĂSPUNDEREA JURIDICĂ ÎN RAPORTURILE DE MUNCĂ

Răspunderea contravențională

Răspunderea penală

NOTE. COMENTARII. DOCTRINĂ. JURISPRUDENȚĂ

La elaborarea prezentei lucrări a fost avută în vedere
legislația de până la data de 30 iunie 2026.

Editura Rosetti
București, 2026

Prof. univ. dr. **Alexandru Țiclea** este absolvent al Facultății de Drept – Universitatea din București, Secția Drept economic-administrativ, în anul 1977, și Secția Drept, în anul 1981. În perioada 1982-1983, a urmat cursurile post-universitare, iar în perioada 1985-1989 pe cele doctorale ale aceleiași instituții de învățământ superior. Și-a susținut teza de doctorat cu tema *Participarea lucrătorilor la conducerea întreprinderii*, sub coordonarea prof. univ. dr. Sanda Ghimpu, fondatoarea Școlii de dreptul muncii. Până în anul 1990, a fost consilier juridic și funcționar de stat. Din acest an, a devenit cadru didactic universitar; a parcurs toate funcțiile didactice, de la cea de asistent universitar, până la cea de profesor universitar, în anul 1995.

În învățământul superior a exercitat funcțiile de decan, prorector și rector.

Din 1996 este conducător de doctorat. În prezent funcționează în cadrul Școlii doctorale de drept la Universitatea Ecologică din București. În anul 1998 a devenit avocat, fiind înscris în Baroul București. Este principalul fondator al „Revistei române de dreptul muncii” (indexată în 5 baze de date internaționale: EBSCO, ProQuest, HeinOnline, ERIH PLUS, ISI) și directorul acesteia de la înființarea în anul 2002.

A elaborat și publicat zeci de tratate, cursuri, monografii, precum și numeroase studii și articole apărute în revista *Dreptul*, *Revista română de dreptul muncii*, *Studii și Cercetări Juridice* etc.

Tratatul de dreptul muncii a primit din partea Academiei Române Premiul „Simion Bărnuțiu” în anul 2012, din partea Academiei Oamenilor de Știință Premiul „Tudor Popescu”, în anul 2015, iar din partea Uniunii Juriștilor, *Diploma de onoare* în anul 2014.

Monografia *Dreptul public al muncii* a primit *Premiul special* al Uniunii Juriștilor, în anul 2011.

În anul 2018 a fost premiat de revista „Dreptul” pentru publicistică juridică în domeniul dreptului.

În anul 2023, Academia de Științe Juridice i-a conferit *Distincția de Merit* „în semn de apreciere pentru contribuția adusă la dezvoltarea și promovarea culturii și științei juridice”. În urma unei anchete organizată și desfășurată online în anul 2012, a fost declarat cel mai influent autor de dreptul muncii.

Participă la conferințe și reuniuni științifice interne și internaționale. În perioada 28-30 iunie 2023, în calitate de *președinte de onoare al Uniunii Naționale a Experților în Legislația Muncii*, a fost prezent la *Conferința del lavoro*, desfășurată în Italia, la Boloana. Aici a rostit comunicarea pe tema *SMART WORKING*. În această calitate a participat la conferințe în Canada – Vacouver (2024) și Japonia – Tokyo (2025). Este coordonatorul științific al *Conferinței Naționale „prof. univ. dr. Sanda Ghimpu”*, organizată de Editura Universul Juridic și Universitatea Ecologică din București, desfășurată în fiecare an, începând cu 2021.

În luna decembrie 2013 i-a fost acordat titlul Doctor Honoris Causa al Universității de Stat din Chișinău – Republica Moldova. Cu această ocazie, în *Laudatio Domini* s-a afirmat: „Prin domnia sa elogiem un nume important al științelor juridice. Activitatea juridică, de cercetare științifică și publicistică a fost și este orientată, cu precădere, asupra dreptului muncii, contribuind la formarea școlii de dreptul muncii din Republica Moldova prin participarea la pregătirea a peste 20 doctori în drept în calitate de conducător de teză, referent sau membru al Consiliului Științific Specializat”.

De asemenea, este *Doctor Honoris Causa* al Universității „Valahia” din Târgoviște și al Universității „Vasile Goldiș” din Arad.

PARTEA I

RĂSPUNDEREA CONTRAVENȚIONALĂ

CAPITOLUL I

Noțiuni generale

1.1. Răspunderea contravențională – formă a răspunderii juridice

Legislația muncii, ca, de altfel, și cea care prevede și sancționează contravenții, nu conține o definiție a răspunderii contravenționale.

Excepție face Codul administrativ – O.U.G. nr. 57/2019^[1], care, însă, vizează răspunderea administrativ-contravențională. Conform art. 572, aceasta „reprezintă o formă a răspunderii administrative care intervine în cazul săvârșirii unei contravenții identificate potrivit legislației specific în domeniul contravențiilor”.

Conform art. 498 alin. (1) din același Cod: „răspunderea contravențională a funcționarilor publici se angajează în cazul în care aceștia au săvârșit o contravenție în timpul și în legătură cu sarcinile de serviciu”.

Mutatis mutandis, vom afirma că *răspunderea contravențională a salariaților este acea formă a răspunderii juridice care se angajează în cazul în care aceștia comit contravenții prevăzute de legislația specifică, în timpul și în legătură cu sarcinile lor de serviciu.*

În raporturile de muncă, însă, ori în legătură cu acestea, răspunderea contravențională revine nu doar salariaților, ci și, cu precădere, angajatorilor, inclusiv persoane juridice, precum și reprezentanților acestora – directori, manageri, administratori etc.

Ne grăbim să adăugăm că răspunderea contravențională nu este specifică doar funcționarilor publici ori salariaților sau angajatorilor. Sub incidența ei intră orice persoană (chiar dacă nu are calitatea de angajat - angajator) care săvârșește contravenții. Într-adevăr, subiect activ al contravenției poate fi orice persoană fizică sau juridică ce comite actul incriminat de norma contravențională^[2].

Este util să amintim că potrivit art. 11 din O.U.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor^[3], pentru a fi subiect activ al unei contravenții, persoana fizică trebuie

^[1] Publicată în M. Of. nr. 555 din 5 iulie 2019, modificată ulterior.

^[2] O. Podaru, R. Chiriță, I. Păsculeț, A. Bachis, *Regimul juridic al contravențiilor*, Ediția a 5-a, Ed. Hamangiu, 2021, p. 43.

^[3] Publicată în M. Of. nr. 410 din 25 iulie 2001.

să fi împlinit 14 ani și să aibă discernământ. Or, de exemplu, pentru ca o persoană să devină funcționar public trebuie să aibă vârsta de 18 ani împliniți [art. 465 alin. 1 lit. c) din C. adm.], iar, pentru că o persoană să devină salariat trebuie să aibă ca regulă, împlinită vârsta de 16 ani [art. 13 alin. (1) C. mun.]. Așa fiind, nu se poate susține că răspunderea contravențională este specifică doar dreptului administrativ, și, desigur, nici doar dreptului muncii. Este motivul pentru care apreciem că răspunderea contravențională are o natură juridică proprie, ca, de altfel, și răspundere penală, răspunderea civilă sau răspunderea disciplinară.

Și, să nu uităm, că normele juridice, în totalitatea lor, alcătuiesc sistemul dreptului, rezultat al unității ramurilor și al instituțiilor dreptului^[4]. Printre aceste diviziuni, se află, desigur, și *răspunderea contravențională*

1.2. Contravenția – temei al răspunderii contravenționale

1.2.1 Definiție

Potrivit art. 1 din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor^[5], „constituie contravenție fapta săvârșită cu vinovăție, stabilită și sancționată prin lege, ordonanță, prin hotărâre a Guvernului sau, după caz, prin hotărâre a consiliului local al comunei, orașului, municipiului sau al sectorului municipiului București, a consiliului județean ori a Consiliului General al Municipiului București” (faza II).

În fraza I a art. 1 se prevede că „legea contravențională apără valorile sociale, care nu sunt ocrotite prin legea penală”.

Există, așadar, o apropiere între contravenție și infracțiune. Este motivul pentru care s-a reținut că, în realitate, contravenția nu reprezintă altceva decât o infracțiune care este resimțită ca mai puțin gravă^[6].

Deci, *contravenția este o faptă ilicită săvârșită cu vinovăție, care prezintă pericol social pentru societate, dar unul mai redus decât infracțiunea, și constituie temeiul răspunderii contravenționale, conform dispozițiilor legale în materie.*

1.2.2. Trăsături

Din definiția legală a contravenției rezultă trăsăturile care o caracterizează, și anume aceasta este o faptă:

- săvârșită cu vinovăție;
- care prezintă un anumit grad de pericol social;
- prevăzută de acte normative emise de organele competente.

^[4] N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Ediția 6, Ed. C.H. Beck, 2020, p. 86-87.

^[5] Publicată în M. Of. nr. 410 din 25 iulie 2001, modificată ulterior.

^[6] M. Ursuța, *Dreptul contravențional și procedura judiciară în dreptul public: actualitate și perspective*, Ed. Hamangiu, 2018, p. 24; O. Podaru, A-C Loghin, *Drept contravențional, Curs universitar*, ed. a 2-a actualizată Ed. Hamangiu, 2026, p. 4.

A. Contravenția este săvârșită cu vinovăție

Ca orice faptă ilicită, și contravenția există ca atare, deci are relevanță juridică, numai dacă este săvârșită cu vinovăție.

Deoarece legislația contravențională nu definește vinovăția, aceasta nu poate avea alte forme și modalități decât cele stabilite de legea penală. Astfel, cu privire la vinovăție, art. 16 alin. (1) din Codul penal precizează că fapta constituie infracțiune numai dacă a fost săvârșită cu forma de vinovăție, cerută de legea penală. Este vorba, după caz, de intenție, culpă sau intenție depășită^[7].

Contravenția este săvârșită *cu intenție* atunci când făptuitorul:

- prevede urmările faptelor sale și urmărește producerea lor prin comiterea acestor fapte (intenție directă);
- prevede rezultatul faptei sale și deși nu urmărește să se producă, acceptă posibilitatea producerii lui (intenție depășită);

Contravenția este săvârșită din *culpă*, atunci când făptuitorul:

- prevede rezultatul faptei sale dar nu îl acceptă, socotind fără temei că el nu se va produce (ușurință, sau culpă cu previziune) – *culpa in comitendo*;
- nu prevede rezultatul faptei sale deși trebuia și putea să îl prevadă (neglijență sau culpă fără previziune) – *culpa in omitendo*.

În oricare din formele sale, vinovăția exprimă o anumită atitudine psihică a făptuitorului față de faptă și urmările sale. Contravenientul își dă seama ori și-ar putea da seama că fapta sa este contrară legii, că produce urmări socialmente periculoase; cu toate acestea el o comite.

Și în materie contravențională, prin vinovăție se înțelege *starea de conștiință a făptuitorului* în momentul încălcării unei dispoziții legale, a cărei nesocotire este considerată contravenție. Ca și în dreptul penal, *vinovăția constituie latura subiectivă* a contravenției, „ea este un act de conștiință care implică în primul rând un factor intelectual și apoi unul volitiv, deci un proces de conștiință și apoi unul de voință, conștiința fiind premisa voinței”^[8].

În practică judecătorească contravențională s-a precizat că și în situația în care se invocă lipsa discernământului, instanța este obligată să verifice aceasta pe calea expertizei de specialitate; dacă se face dovada celor susținute, persoana în cauză este apărută de răspundere.

O faptă săvârșită fără vinovăție (spre exemplu, în legitimă apărare sau când urmările faptei nu puteau fi prevăzute) nu va fi considerată contravenție, iar făptuitorul nu va fi tras la răspundere juridică.

Rezultă că răspunderea contravențională este o răspundere bazată pe culpă (pe vinovăție), nefiind vorba de răspundere obiectivă. Contravenția, așadar, ca orice faptă contrară ordinii de drept, constituie o manifestare a conduitei umane, adică un act al omului aflat sub controlul voinței și rațiunii sale.

^[7] M. A. Hotca, *Manual de drept penal. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, 2017, p. 185.

^[8] O. Podaru, A-C. Loghin, *op. cit.*, p. 3.

B. Contravenția prezintă un grad de pericol social mai redus decât infracțiunea

Pericolul social este acea trăsătură esențială care indică măsura în care fapta contravențională aduce atingere uneia din valorile sau relațiile sociale ocrotite printr-un act normativ și pentru care legea prevede necesitatea aplicării unei forme de constrângere, respectiv cea a sancțiunilor contravenționale. Spre deosebire de infracțiune, așadar, contravenția prezintă un grad de pericol social mai redus. Acest grad de pericol se stabilește de legiuitor, atunci când reglementează unele fapte ca fiind infracțiuni, iar altele ca fiind contravenții; el are în vedere deci acel pericol social abstract sau generic al faptei, în funcție de obiectul ocrotirii, persoana făptuitorului, împrejurările săvârșirii faptei, urmările produse etc.

Dacă „*pericolul social*” este un criteriu calitativ, „*gradul de pericol social*” apare ca unul cantitativ. Pericolul social este luat în considerare la elaborarea și adoptarea actului normativ prin care se stabilesc contravențiile respective, prevăzându-se ca atare numai faptele considerate „*in abstracto*” că prezintă asemenea însușire, dar într-un grad mai redus decât infracțiunea. Odată stabilită contravenția, existența pericolului social nu trebuie dovedită.

C. Contravenția este prevăzută și sancționată prin acte normative

O persoană poate fi trasă la răspundere contravențională pentru o anumită faptă, numai dacă această faptă este prevăzută și sancționată ca atare în mod expres, într-un act normativ emis de un organ al statului competent în acest sens. Cu alte cuvinte, existența unei contravenții și a răspunderii contravenționale sunt excluse dacă fapta nu este calificată astfel și nu este stabilită sancțiunea în ipoteza săvârșirii ei. Este vorba de legalitatea stabilirii și sancționării contravențiilor. Ca urmare, cele două adagii *nullum crimen sine lege* (nicio infracțiune nu există în afara legii) și *nulla poena sine lege* (nicio pedeapsă nu există în afara de lege), caracteristice dreptului penal, sunt pe deplin aplicabile și în ceea ce privește răspunderea contravențională.

Potrivit art. 1 (faza II) din O.G. nr. 2/2001, contravenția este stabilită și sancționată prin lege, ordonanță, hotărâre a Guvernului sau prin hotărâri ale autorităților locale.

În temeiul principiului supremației legii, actele normative subsecvente reglementării de bază – O.G. nr. 2/2001 – trebuie să fie conforme cu regulile generale stabilite de această Ordonanță, *care constituie dreptul comun în materie de contravenții*.

De altfel, art. 3 din Ordonanță dispune: „Actele normative prin care se stabilesc contravenții vor cuprinde descrierea faptelor ce constituie contravenții și sancțiunea ce urmează să se aplice pentru fiecare dintre acestea; în cazul sancțiunii cu amendă se vor stabili limita minimă și maximă a acesteia sau, după caz, cote procentuale din anumite valori; se pot stabili și tarife de determinare a despăgubirilor pentru pagubele pricinuite prin săvârșirea contravențiilor” [alin. (1)].

D. Critica paralelismului reglementărilor contravenționale în dreptul muncii

Reamintim dispozițiile art. 16 [cu titlul marginal **Evitarea paralelismelor**] din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, prin care **se interzice** instituirea aceluiași reglementări în două sau mai multe acte normative.